

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Föräldranormen, professionaliteten och socialsekreteraren

**En kvalitativ analys av socialsekreterares resonemang
kring föräldraskapet**

Beatrice Karlsson och Sara Lunga

Kandidatuppsats SOPA 63

Aktuell termin VT 2021

Handledare: Elisabeth Carlstedt

Examinator: Mikael Sandgren

Abstract

Authors: Beatrice Karlsson and Sara Lunga

Title: The parent norm, professionalism and the social worker - a qualitative analysis on social workers' reasoning about parenthood [translated title]

Supervisor: Elisabeth Carlstedt

Assessor: Mikael Sandberg

The purpose of this study is to gain understanding of social workers' notions about good parenthood and how they reason about the effect of different sources of knowledge in assessments. This study applied a qualitative method by using semi-structured digital interviews with six social workers working with child protection or family law in five different municipalities in Sweden. In the analysis, Michael Lipsky's theory of street-level bureaucracy and the concept of discourse was applied. The result of the study shows a normative discourse of good parenthood which is gender bias. The discourse shows that good parenthood is characterized by looking after the child's needs and normative notions about the mother as primary parent and the father as the secondary parent. Furthermore, the study shows that social workers use different sources of knowledge in reasoning about parenthood which results in them taking personal and professional positions. Alienation becomes an expression of the professional position as opposed to perpetuating the myth of altruism which becomes an expression for the personal position. Regardless of whether the social worker takes the personal individual *I* or the professional collegial *we*, the discourse becomes significant in the reasoning about parenthood.

Keywords: parenthood, normative notions, street-level bureaucracy, social workers, discretion

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	1
1.1 Syfte	2
1.2 Frågeställningar	2
2. Kunskapsläget	3
2.1 Socialsekreterarnas bedömningar	3
2.2 Föräldraskapet	5
2.2.1 Pappan	6
2.2.2 Mamman	7
2.3 Nuvarande studie	7
3. Teoretiska utgångspunkter	8
3.1 Diskurs	8
3.1.1 Positionering	9
3.2 Lipskys gräsrotsbyråkrater	10
3.2.1 Gräsrotsbyråkraternas handlingsutrymme	10
3.2.2 Myten om altruism och gräsrotsbyråkraternas alienation	11
3.3 Relevans för studien	12
4. Metod	13
4.1 Val av metod	13
4.1.1 Urval	14
4.2 Genomförande	15
4.2.1 Bearbetning av material	16
4.2.2 Ansvarsfördelning	17
4.3 Etiska övervägande	17
4.4 Tillförlitlighet och äkthet	19
4.4.1 Tillförlitlighetens fyra delkriterier	20
5. Resultat och analys	22
5.1 Ett gott föräldraskap	22
5.1.1 Barnets behov	22
5.1.2 Mamman, den primära	25
5.1.3 Pappan, den sekundära	27
5.1.4 Sammanfattning	29
5.2 Socialsekreterarnas positionering	29
5.2.1 Den professionella positionen	31
5.2.2 Den personliga positionen	34
6. Avslutande diskussion	38
7. Referenser	40
8. Bilagor	44
Bilaga 1	44
Bilaga 2	45
Bilaga 3	47

1. Problemformulering

Enligt Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) 14 kap. 1c § bör varje enskild person anmäla till socialnämnden om de har misstanke eller vetskap om att ett barn far illa, och enligt 14 kap. 1 § är vissa yrkesgrupper, exempelvis skolpersonal och sjukvårdspersonal, skyldiga att göra en anmälan. En sådan orosanmälan leder till att socialtjänsten kopplas in för att utreda och bedöma barnets behov och föräldrarnas förmåga. Den professionella bedömningen görs av socialsekreterare som kan utgå från olika källor till kunskap som erfarenhet, expertis och standardiserade manualer (McCormack, Gibbons & McGregor 2020). Exempelvis har alla socialtjänster i Sverige BBIC-licens (Socialstyrelsen 2019a) som utgår från barnets behov där föräldrarnas förmågor att tillgodose behoven är centralt (Socialstyrelsen 2019b). I professionella bedömningar inom barn- och familjeenheten kan socialsekreterare använda sig av ytterligare en typ av kunskap för att förstå klienten, den privata erfarenheten (Chu, Tsui & Yan 2009). Alla socialsekreterare som bedömer föräldraförmåga har liknande erfarenhet som klienten; att vara en förälder eller att vara ett barn till en förälder. Detta innebär att genom att använda sina privata erfarenheter kan socialsekreteraren bli mer personlig i sin bedömning och i relation till klienten vilket ger bedömningsprocessen ytterligare en dimension.

Professionella bedömningar är genomsyrade av normativa föreställningar. Det sociala arbetet är en normativ verksamhet där moral är starkt sammanflätad med det praktiska arbetet. I socialsekreterarnas bedömningar syns attityder om hur världen fungerar och socialsekreterarna blir då aktörer med politiska och moraliska agendor (Chu, Tsui & Yan 2009). Socialsekreterarnas bedömningar är främst baserade på moraliska förhållningssätt kring vad som är socialt accepterat (ibid.). I tidigare forskning beskrivs det hur staten har använt familjen som ett verktyg för att överföra önskvärda normer till medborgarna och således utöva kontroll vilket även kan ses leva kvar i dagens bedömningar (Höjer 2012).

Forskningen tenderar att kategorisera modern och fadern separat när den beskriver ett gott föräldraskap. Thomsson och Elvin-Nowak (2003, s.152) och Bäck-Wiklund och Bergsten (2010, s.11) menar att samhället antar att familjen är samma som en heterosexuell kärnfamilj. I synen på föräldraskap finns det därför tydliga skillnader i vad som anses vara ett bra moderskap och ett bra faderskap. Exempel på detta är att det i samhället fortfarande talas om en modersinstinkt men desto mindre om en fadersinstinkt (Bäck-Wiklund & Bergsten 2010,

s.40). Enligt Thomsson och Elvin-Nowak (2003, s.160) bedöms mamman strängare i sitt föräldraskap till skillnad från pappan som enbart behöver vara närvarande för att ses som en bra förälder.

Socialsekreterarnas bedömningar leder till olika utfall vilket kan vara olika typer av insatser i form av föräldrautbildningar eller andra stöd. I ovanliga fall leder bedömningarna till att barnet tvingas flytta från föräldrarna med stöd av LVU, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (SFS 1990:52). Insatserna syftar till att förändra barnets situation till det bättre genom att påverka dynamiken inom familjen, ofta genom att förändra föräldraskapet. Professionella bedömningar av föräldraskap har således livsomvälvande konsekvenser för familjen, föräldrarna och barnet (McCormack, Gibbons & McGregor 2020).

Tidigare forskning visar följaktligen på en komplex bedömningsprocessen där socialsekreterare påverkas av flera faktorer (Samsonsen & Turney 2017) och kan använda olika slags källor till kunskap i utredningen. Att bortse från de standardiserade manualer som källa till kunskap och förlita sig mer på personliga erfarenheter och kunskaper möjliggör ett större handlingsutrymme. Dock finns det risk med det större handlingsutrymmet då bedömningarna kan utgå mer från normativa föreställningar. Socialsekreterarnas olika användning av källor till kunskap gör att bedömningarna skiljer sig mellan olika socialsekreterare vilket skapar en oenighet. En sådan oenighet riskerar att i slutänden skapa konsekvenser för det som är föremål för utredningen, familjen.

1.1 Syfte

Syftet med undersökning är att förstå socialsekreterarnas föreställningar om ett gott föräldraskap samt hur de resonerar kring olika kunskapskällors påverkan i sina bedömningar av föräldraskapet.

1.2 Frågeställningar

1. Hur beskriver socialsekreterarna sin egen uppfattning om ett gott föräldraskap?
2. Hur beskriver socialsekreterarna ett gott föräldraskap utifrån socialtjänstens praxis?
3. Hur resonerar socialsekreterarna kring vilka olika källor till kunskap de använder i bedömningar kring föräldraskapet?

2. Kunskapsläget

Kunskapsläget inom forskningen om familj och föräldraskap är brett, och därför presenteras den relevanta forskningen för vår frågeställning under två teman; *socialsekreterarnas bedömningar* och *föräldraskapet*. De valda källorna består av artiklar, avhandlingar och böcker. Dessa har tagits fram genom sökverktyg via Lunds universitet med hjälp av valda sökord som matchar våra frågeställningar såsom föräldraskap, socialsekreterare, föreställningar och bedömningsprocess samt deras engelska motsvarigheter. Vi har även följt citering för att kunna få fram primära källor. Forskningsöversikten har ett tidsspann på publikationer från år 2003 till 2020 eftersom ämnet är brett. Genom att presentera ett brett tidsspann syftar kapitlet att visa på nyanserad bild av relevant forskning för studiens frågeställningar. Eftersom endast relevant forskning för studien presenteras kan inte allt inom fältet täckas in.

2.1 Socialsekreterarnas bedömningar

Forskningen kring socialsekreterares bedömningar fokuserar oftast på vad bedömningarna utgår ifrån, främst med fokus på värderingars påverkan. Forskningen använder sig av varierande metoder för att undersöka socialsekreterares bedömningar, exempelvis kvantitativa observationer och enkäter men även kvalitativa vinjetter och intervjuer.

Att göra bedömningar är svårt och komplicerat. Socialsekreterare är i sin yrkesroll ständigt i situationer där de behöver ta beslut utifrån motsägelsefull och svårtolkad information (Samsonsen & Turney 2017). Beslutstagandet är därför en komplex process som involverar flera aspekter som alla behöver tas hänsyn till i bedömningarna, exempelvis organisatoriska faktorer, lagstiftning och individuella faktorer (McCormack, Gibbons & McGregor 2020). Martinell Barfoed och Jacobsen (2012) menar att ett argument för användningen av standardiserade bedömningsinstrument är att det underlättar för de oerfarna inom området. McCormack, Gibbons och McGregor (2020) fann i sin undersökning att socialsekreterare anser att deras professionella omdöme, deras egen kompetens, kunskap och erfarenhet har en stor påverkan på deras beslutstagande process. Vidare menar författarna att det fanns ett förlitande på organisatoriska processer, ramverk och manualer hos socialsekreterarna och att dessa således hade störst påverkan på processen i jämförelse med de individuella faktorerna (ibid.).

De personliga värderingarna hos socialsekreterare är ett stort ämne i den tidigare forskningen, hur mycket det anses påverka är dock varierande. McCormack, Gibbons och McGregor (2020) menar att socialsekreterarna inte ansåg att personliga värderingar hade en stor påverkan på beslutstagande processen jämfört med andra faktorer. Dock menar Samsonsen och Turney (2017) att exempelvis utgå från barnets bästa har en viss normativ aspekt som ger socialsekreterare utrymme att applicera sina egna normativa värderingar kring vad som är barnets bästa. Detta får även stöd av Chu, Tsui och Yan (2009) som menar att socialsekreterares bedömningar främst är baserade på deras moraliska förhållningssätt kring vad som är socialt accepterat, vilket gör att socialsekreterarnas föreställningar om hur världen fungerar syns i bedömningarna. Då socialsekreterarnas moraliska syn är en stor del av deras bedömningar är det av vikt att socialsekreterarna har en självmedvetenhet kring deras egna värderingar om vad som är moraliskt rätt (ibid.).

Skogens (2005) lyfter att det finns ett agerande, som författaren kallar ad-hoc, hos socialsekreterare vilket har en stor roll i bedömningar. Agerandet bildas från praktiska erfarenheter av arbetet som utvecklas till en accepterad metod inom gruppen. Det blir följaktligen en utgångspunkt i bedömningar utan en teoretisk grund. Skogens (ibid.) lyfter att den nya utvecklingen inom socialt arbete, där strävan är att bygga en social profession, gör att grunden för beslutstagande inte kan vara praktisk erfarenhet och sunt förnuft, utan behöver vara kunskapsbaserad. Skogens (ibid.) menar att socialarbetare arbetar i ett föränderligt sammanhang där metoder påverkas av samhällets moral och etik, vilket i sin tur påverkar det praktiska arbetet.

Martinell Barfoed och Jacobsson (2012) beskriver skillnaderna mellan det som de benämner som traditionellt socialt arbete och det nya sociala arbetet. Författarna (ibid.) menar att utvecklingen med ett större fokus på evidensbaserat arbete (EBP) har lett till ett nytt socialt arbete där EBP och vetenskapen ska vara till grund för att få ett mer systematiskt socialt arbete. Inom den gamla traditionen lyfter författarna (ibid.) att *gut-feeling* (magkänsla) är en viktig del av socionomyrket men som inte lyfts som en professionell kompetens. Magkänslan underminerar det professionella idealet, som är del av det nya sociala arbetet, då den bidrar till synen på att vem som helst kan utföra det sociala arbetet (ibid.).

2.2 Föräldraskapet

Forskningen kring föräldraskapet är mångfacetterad och studier om det goda föräldraskapet tenderar att dela upp föräldraskapet i mamma och pappa, där det ofta blir fokus på pappans roll. Studierna tenderar att använda kvalitativa metoder i sin undersökning, exempelvis intervjuer eller fokusgrupper, och enbart ett fåtal studier använder kvantitativa metoder för att samla in data. Nedan presenteras först en generell bild av föräldraskapet, sedan kategoriseras det utifrån mamma och pappa.

Samhället förutsätter att familjen är samma som den heterosexuella kärnfamiljen (Thomsson & Elvin-Nowak 2003, s.152; Bäck-Wiklund & Bergsten 2010, s.11). Regnér och Johnsson (2007) ser i sin studie att både klienter och socialsekreterare anser att en bra familj är samma som en kärnfamilj. Både klienters, kontaktfamiljers och socialsekreterares beskrivning av vad som är en bra familj inkluderar två ansvarsfulla och arbetande föräldrar som respekterar varandra (ibid.). Andersson och Carlström (2019) resonerar vidare kring normen om familjers sammansättning som bör vara två föräldrar men menar att det i praktiken finns flera olika typer av föräldraskap med en eller flera föräldrar. Andersson och Carlström (ibid.) benämner dem som *more-than-two-parenthood* och beskriver att de existerar parallellt med normen om två föräldrar. Woodcock (2003) har i sin studie sett att det finns fyra förväntningar som socialsekreterarna har på föräldrarna; skydda barnet från skada, kunna möta barnet på ett adekvat sätt, ge rutinmässig och konsekvent fysisk omsorg samt vara känslomässigt närvarande. Förväntningarna kan liknas med de föräldraförmågor som finns beskrivna i BBIC och som socialsekreterarna använder som underlag i bedömningar; grundläggande omsorg, stimulans och vägledning, känslomässig tillgänglighet samt säkerhet (Socialstyrelsen 2019b).

I tidigare forskning finns det tydliga perspektiv på att föräldraskapet är uppdelat i två kön; mamman och pappan. Nygren et.al (2018) uppger att trots olika policys som agerar för jämställdhet mellan könen så influeras socialarbetare av traditionella könsroller och har förväntningar i linje med detta. Gaunt (2013) beskriver att det finns stereotypiska förväntningar utifrån kön, vilket blir en standard i bedömningar i vad som är bra och dåligt. Rich (2013), i sin undersökning angående juridiska beslutsfattare, problematiserar att det i bedömningar av föräldraroller inte finns krav på reflektion kring hur och på vilket sätt normer som typiska föräldraroller är integrerade i samhällets kultur. Författarna menar att genom en

analys om sociala normers påverkan, kan besluten utgå från ett mer könsneutralt perspektiv på föräldrarollerna (ibid.).

2.2.1 Pappan

Molloy och Pierro (2020) menar att det finns en blandad och konflikterande idé av vad faderskapet innebär och vad en pappa ska göra. Detta menar författarna bidrar till att papporna känner en osäkerhet på vilka förväntningar som finns på dem vilket begränsar deras möjligheter att vara engagerade. Heslop (2019) menar att pappans föräldraroll har blivit mer flytande och utvecklad, men trots det är pappans roll inte lätt att ändra på utan den färgas fortfarande av den pågående diskursen kring traditionella föräldraskapet. Heslops (ibid.) forskning kring familjehempappor beskriver hur papporna till en början hade en förhandling av sina roller i föräldraskapet som visar ett tecken på motstånd mot de diskursiva rollerna men gick sedan över till att mer följa de traditionella rollerna. Heslop (ibid.) lyfter att männen ser sin roll som inte enbart försörjare utan även att den består av att sköta omsorg för barnen.

I Molloy och Pierros (2020) intervjustudie beskrivs papporna se sig själva som försörjare, disciplinärt ansvariga och beskyddare, och inte som ansvariga för barnets omsorg. Rich (2013) förklarar att män som utför omsorg oftare är utsatta för en högre grad disciplinära åtgärder än en kvinna vid brottsmisstanke. Mellete, Futris och Schramm (2018) lyfter att socialsekreterare sällan arbetar för att engagera pappan utan att fokuset ligger på mamman, vilket bland annat beror socialsekreterarnas egen erfarenhet i kombination med pappornas bristande önskan att delta.

Thomsson och Elvin-Nowak (2003, s.169f) menar att pappan ses som en ”nästan mamma” där han ska försöka utföra uppgifter och mamman ska vara ständigt redo för att lösa det som pappan inte hinner med. Pappan ses som den som behöver en enskild form av stöd, skiljt från det som övriga familjen behöver (Nygren et.al 2018) eftersom han inte är förälder på samma sätt som mamman. Petersson (2006) beskriver även att pappan knappt syns i socialsekreterarnas utredningar. Molloy och Pierro (2020) anser att det är viktigt att inkludera papporna i utredningarna men att det finns en uppfattning om att pappor inte kan vara involverade på grund av att de just är män. Författarna (ibid.) grundar sina antagande utifrån intervjuer där respondenterna bland annat talar om att kvinnan har naturliga anlag för omsorg som gör dem mer lämpade än mannen.

2.2.2 Mamman

Forskning visar på att samhällets syn på moderskap är starkt kopplat till biologin. I samhället finns det en stark genusstruktur där omsorgsegenskaper är förknippade med kvinnor och att det därför gör dem mer lämpade till att ta hand om barn (Malmquist & Wurm 2018).

Petersson (2006) beskriver, liksom Malmquist och Wurm (2018), en koppling mellan mamman och omsorg vilket gör att de i socialsekreterarens bedömningar kommer bli ansvariga för omsorgssvikt. Johansson (2014) beskriver i sin avhandling att samhället ser moderskapet som en följd av graviditet och förlossning. Författaren visar hur det biologiska idealet är starkt kopplat till den svenska lagen och exemplifierar det med att beskriva att den födande kvinnan alltid automatiskt blir barnets vårdnadshavare vid födseln (ibid.). Nygren et.al. (2019) skriver att mamman ses som den primära vårdnadshavaren och Petersson (2006) skriver att socialsekreterare ställer högre krav på mamman än på pappan. Eftersom mammorna ses som ansvariga för omsorgen gör det att de även blir skuldbelagda för barnets sviktande omsorg (ibid.). Detta styrks i boken av Thomsson och Elvin-Nowak (2003, s.160) som beskriver att mamman bedöms strängare än pappan och beskriver att pappan enbart behöver vara närvarande för att ses som en bra förälder.

Johansson (2014) menar på att ordet mamma borde ses som ett könsneutralt begrepp för en nära omsorgsrelation som är betydelsefull och moderskapet bör ses som kontextberoende. Motsatt till detta menar Malmquist och Wurm (2018) att det finns en skillnad mellan det biologiska och icke-biologiska då de i sin studie sett att en biologisk mamma spenderar mer tid med barnet än den icke-biologiska mamman. Denna skillnad har inte kunnat ses mellan biologiska och icke-biologiska pappor och förklarar därför att en biologisk mamma har en närmare anknytning till barnet som fås genom bland annat graviditet, amning och hormoner (ibid.).

2.3 Nuvarande studie

Vår studies fokus är socialsekreterarnas resonemang kring kunskapskällor och det goda föräldraskapet. Vi anser att denna aspekt inte är lika utvecklad i forskningsområdet och särskilt inte i en svensk kontext. Framst har forskningen visat hur det goda föräldraskapet är olika beroende på kön, samt hur olika faktorer påverkar bedömningar. Att kombinera dessa, det vill säga de olika resursernas betydelse i bedömningen av föräldraroll, är något som vi inte har kunnat se i tidigare forskning och därför något som vår studie kommer kunna bidra med.

3. Teoretiska utgångspunkter

I denna studie utgår vi från det socialkonstruktivistiska synsättet vilket innebär att se på världen som producerad och reproducerad genom social interaktion. Världen är ständigt under förhandling där människan genom social interaktion tillskriver verkligheten mening (Winther Jørgensen och Phillips 2000, s.11f.). Följande avsnitt kommer redogöra för de teorier och begrepp som används för att analysera den insamlade empirin. Först kommer det vara en genomgång av begreppet diskurs och positionering utifrån diskursteori som definierat av Winther Jørgensen och Phillips (2000). Sedan beskrivs Michael Lipskys (2010) teori kring gräsrotsbyråkrater med fokus på hans resonemang om gräsrotsbyråkraternas handlingsutrymme samt begreppen myten om altruism och alienation.

3.1 Diskurs

Begreppet diskurs har många definitioner och vi har valt att i denna studie utgå från en generell definition av diskurs eftersom studien inte hade utrymme för en mer detaljerad definition, och det bedöms inte heller nödvändigt för analysen. Begreppet diskurs definieras som: “[...] *ett bestämt sätt att tala om och förstå världen*” (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.7). För att närmare kunna definiera begreppet och visa dess betydelse för denna studie kommer vi gå igenom dess grundpremiss. Diskurs, och således denna studie, är en del av socialkonstruktivismen och tar därför utgångspunkter i grundpremiss som tillsammans utgör ett sätt som människor tolkar verkligheten (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.11).

Premisserna innefattar en kritisk inställning till självklar kunskap. Således kommer det goda föräldraskapet ses som en konstruerad sanning som är historiskt och kulturellt bunden, och den självklara kunskapen är därför kontextbundet. Winther Jørgensen och Phillips (2000, s.19f) menar att det finns en diskursiv kamp om rätten att utgöra sanningen där olika diskurser existerar parallell och är i kamp mot varandra, exempelvis olika familjesammansättningar som existerar parallellt (Andersson & Carlström 2019). Den diskursiva kampen är ständigt pågående och påverkar diskurserna vilket innebär att ingen diskurs är en sluten enhet utan ständigt påverkad av andra diskurser (Winther Jørgensen och Phillips 2000, s.19f.). Detta innebär att det finns de som innefattas i diskursen och de som lämnas utanför.

Språket har en väsentlig roll i diskursteori där det är bärande för skapandet och tillträdet till verkligheten. Genom språket skapar vi representationer av verkligheten. Således reproduceras

och förändras den sociala verkligheten genom språket där våra identiteter och sociala relationer påverkar aktivt (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.15f.). Genom att se till språket kan därför tolkningar och vidare diskurser utläsas. I språket syns även kunskap, som i sin tur är en stor del av diskursen (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.11f.). Kunskapen är sammankopplad med handling, där de sociala konstruktionerna av kunskap får konsekvenser för individers handlingar (ibid.), som en socialsekreterares sätt att tala om ett gott föräldraskap får konsekvenser för hur de agerar i bedömningar.

Begreppet diskurs kommer användas för att analysera empirin genom att utläsa mönster i socialsekreterarnas resonemang för att se till hur det goda föräldraskapet beskrivs.

3.1.1 Positionering

I socialsekreterarnas resonemang har vi sett olika typer av positioner vilket vi har valt att tolka utifrån Winther Jørgensen och Phillips (2000, s.48f) definition av subjektspositioner. Subjektspostionering innebär processen där individens identitet skapas och individen blir således ett subjekt i relation till diskurser (ibid.).

Winther Jørgensen och Phillips (2000, s.48) menar att i diskurser finns det alltid positioner som subjekt kan ta eller få tillskrivna, som innefattar vissa förväntningar. Detta innebär att beroende på den position som tas får subjektet olika förväntningar på hur hen bör agera och tala. Exempelvis genom att ta positionen som förälder tillskrivs personen vissa förväntningar. Dock menar författaren (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.49) att subjekt inte enbart har en position utan eftersom diskurser existerar parallellt och är ständigt i en kamp finns det flera positioner tillgängliga. Detta innebär att subjektet kan ha olika positioner under exempelvis ett samtal som antas vid olika tillfällen. Positioneringen i diskursen sker både genom att subjekt tillskrivs mening via diskursen genom exempelvis sin titel som socionom men även att subjektet intar positioner.

Subjektspostioner, som i analysen kommer hänvisas till som positionering, kommer användas för att se till hur socialsekreterarna genom att använda olika kunskapskällor positionerar sig i diskursen. Tillsammans med begreppet diskurs kan vi alltså förstå hur socialsekreterare tar positioner eller får dem. Vi tolkar att möjligheten till att positionera sig påverkas av socialsekreterarens handlingsutrymme. För att kunna förstå socialsekreterares handlingsutrymme har Lipskys (2010) teori om gräsrotsbyråkrater valts för att kunna fördjupa analysen i relation till komplexiteten av det sociala arbetet.

3.2 Lipskys gräsrotsbyråkrater

Eftersom kunskap är en del av diskursen ser vi det som att diskursen ramar in socialsekreterarens handlingsutrymme vilket gör att de kunskapskällor som används formas av den rådande diskursen. Användandet av handlingsutrymmet påverkas därför av den diskursiva positionering som görs. Lipskys (2010) teori om gräsrotsbyråkrater bidrar till en större förståelse för socialsekreterarnas handlingsutrymme och hur de alierar sig eller upprätthåller myten om altruism.

Lipsky (2010, s.3) myntar begreppet *street-level bureaucrats*, som översätts till gräsrotsbyråkrater, vilket innefattar de professionella som arbetar inom den offentliga sektorn och som har direkt kontakt med klienterna. Socialsekreterare är en av de professioner som är gräsrotsbyråkrater vilket innebär att socialtjänsten blir en gräsrotsbyråkrati. Lipsky (ibid.) visar på en komplexitet hos gräsrotsbyråkraterna där de blir fokus för politiska oenigheter, å ena sidan hantera klienternas krav och å andra sidan ta hänsyn till samhällets påtryckningar om effektivitet inom den offentliga sektorn (ibid.).

3.2.1 Gräsrotsbyråkraternas handlingsutrymme

Gräsrotsbyråkraterna har ett verkligt och betydelsefullt handlingsutrymme i utövandet av deras profession i hur resurser och sanktioner utformas (Lipsky 2010, s.3). Gräsrotsbyråkrater förväntas i sitt handlingsutrymme kunna göra bedömningar utifrån sin professionalitet. En dimension av handlingsutrymmet är regler och riktlinjer från den hierarkiska ordningen men poängterar att detta inte innebär en begränsning för gräsrotsbyråkraternas handlingsutrymme (Lipsky 2010, s.14). Lipsky (ibid.) förklarar att gräsrotsbyråkraterna är influerade av normer då både de som person och gräsrotsbyråkratins riktlinjer är utformade efter samhällets normer.

Handlingsutrymmet är nödvändigt då det finns delar inom gräsrotsbyråkraternas arbete som inte enbart kan utföras med hjälp av riktlinjer och regler. Lipsky (2010, s.15) beskriver vikten av att gräsrotsbyråkraterna har ett handlingsutrymme. Lipsky förklarar att gräsrotsbyråkraternas arbete är komplext då de både ska vara opartiska och samtidigt ha en medkänsla och flexibilitet. Att fältet är komplext innebär att det behövs en känslighet för observationer och omdömen vilket gör att enbart standardiserade bestämmelser inte är möjligt. Gräsrotsbyråkraterna blir en viktig länk mellan klienterna och gräsrotsbyråkratin och

handlingsutrymmet möjliggör att klienterna tror att den enskilde gräsrotsbyråkraten är vägen till hens välmående (Lipsky 2010, s.15).

Enligt Lipsky (2010, s.19) är gräsrotsbyråkrater angelägna om att upprätthålla, och även utöka, sitt handlingsutrymme och självständighet. Lipsky (ibid.) förklarar att organisationens ledning försöker begränsa handlingsutrymmet men att gräsrotsbyråkraterna motsätter sig detta genom att bland annat se begränsningarna som oberättigade. Att gräsrotsbyråkraterna sätter sig emot har lett till att de själva förväntar sig kunna ta kritiska beslut inom sitt handlingsutrymme och att ledningens försök till att införa direktiv återigen ses som oberättigade (ibid.). Med hjälp av sin professionalitet kan gräsrotsbyråkraterna separera sig från gräsrotsbyråkratin och försäkra att deras intressen och vad de anser är betydelsefullt blir en fortsatt del av arbetet.

3.2.2 Myten om altruism och gräsrotsbyråkraternas alienation

Lipsky (2010 s.71) beskriver att för att genomföra arbetet som gräsrotsbyråkraterna gör måste de även ta hänsyn till dess motsägelser. Detta kan uttryckas genom två modeller som är motstridiga varandra varav den ena den mänskliga interaktionsmodellen, vilken innebär att gräsrotsbyråkraterna är personer som utför ett arbete för andra personer (ibid.). Modellen bidrar till en motivation hos gräsrotsbyråkraterna då de får en känsla av att de hjälper andra, altruism, samt att den bidrar till en motivation hos klienten. Lipsky (ibid.) beskriver att det finns en tro inom den mänskliga interaktionsmodellen att den är gynnsam för klienterna dock behöver den inte vara gynnsam och därför kan de ses som en myt av altruism. Myten om altruism tar för givet att riktlinjerna och gräsrotsbyråkraterna, som utövar riktlinjerna, har goda intentioner och att gräsrotsbyråkraterna bidrar till en samhällsförbättring. Myten om altruism upprätthålls genom att nya generationer av gräsrotsbyråkrater har en vilja att hjälpa klienten (Lipsky 2010, s.72).

Lipsky (2010, s.75) beskriver att gräsrotsbyråkraternas arbete även är alienerande vilket påverkar klienterna. Att utföra ett alienerande arbete menar Lipsky (2010, s.79) bidrar till en otillfredsställdhet med sitt arbete vilket påverkar engagemanget för klienterna, och även för gräsrotsbyråkratin de tillhör. När en gräsrotsbyråkrat är alienerad från sitt arbete har de lättare att acceptera organisatoriska förändringar och anser det mindre viktigt att företräda klienten (ibid.). Lipsky (2010, s.76ff.) beskriver att det finns olika sätt som gräsrotsbyråkrater är alienerad från sina klienter, att exempelvis gräsrotsbyråkrater enbart arbetar på delar av

klientens problematik och inte ser klientens helhet. Vidare beskrivs att gräsrotsbyråkraterna inte kan kontrollera klientens förutsättningar och arbetets begränsningar bidrar till att de inte kan använda deras professionella kompetenser för att kunna utföra ett effektivt arbete, vilket blir alienerade (ibid.).

3.3 Relevans för studien

För att få en större förståelse för socialsekreterarnas föreställningar om ett gott föräldraskap har diskurs valts som teoretiskt begrepp. Begreppet diskurs synliggör diskursen som består av de föreställningar som framträder i språklig interaktion. Subjekspositionering, som är en del av diskursen, skapar en förståelse för den position socialsekreteraren tar eller får tillskrivna. Michael Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater används för att få förståelse för det diskursiva handlingsutrymme som socialsekreterarna arbetar inom och tillsammans med subjekspositionering förstå hur de positionerar sig, och då utifrån vilken källa till kunskap de använder sig av.

4. Metod

Följande metodkapitel kommer presentera de överväganden som har gjorts samt utformningen av vår kvalitativa intervjustudie med beskrivning kring genomförandet och de etiska överväganden som har gjorts. Kapitlet kommer avslutas med en diskussion kring studiens tillförlitlighet och äkthet.

4.1 Val av metod

I undersökningen valdes en kvalitativ metod som möjliggjorde att studera fenomen som inte syns i siffror, exempelvis tankar och resonemang (Ahrne & Svensson 2015). Då syftet med studien är kopplat till individens resonemang var det av vikt att vi valde en kvalitativ metod för att kunna få ett tolkande och konstruktivistiskt perspektiv (Bryman 2018, s.454). Vi valde att ha en induktiv utgångspunkt för att kunna ha en växelverkan i arbetet mellan empiri och teori (Hallin & Helin 2018, s.43).

För att kunna besvara syftet och frågeställningarna gjordes en insamling av empiriskt material genom intervjuer med socialsekreterare. Intervjuer bidrog till att vi kunde förstå socialsekreterarnas förhållanden inom och deras upplevelser av sitt arbete (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Anledningen till att en intervju var relevant för vår studie är att det empiriska materialet ses som deltagarnas tolkning av verkligheten, vilket i sin tur påverkar deras handlingar. Eftersom undersökningen utgick från intervjuer gick det inte att utläsa en objektiv bild av fenomenet och därför begränsades möjligheten till att generalisera. Då syftet var att snarare utläsa en subjektiv bild av fenomenet än att generalisera samt ett syfte att se socialsekreterarnas tolkningar och resonemang valdes intervjuer som lämplig metod. Vi valde att göra en semistrukturerad intervju då det skapade möjligheter att förstå hur respondenten uppfattar världen (Bryman 2018, s.562). Genom att vi valde använda en semistrukturerad intervjuform tilläts följdfrågor, vilket bidrog till en djupare förståelse för socialsekreterarnas resonemang. Den semistrukturerade intervjun valdes för att ha en större flexibilitet i mötet med socialsekreterarna då exempelvis nya ämnen inom valda teman kunde tas upp under intervjuens gång och ordningen på frågorna kunde anpassas (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Valet av semistrukturerad intervju innebar att vi fick en viktig roll i valet av följdfrågor, vilket medförde risker för att vår förförståelse påverkade. Dock valdes metoden

ändå då de positiva fördelarna ansågs överväga risken av att den egna förförståelsens påverkan.

Digitala intervjuer valdes för att ta hänsyn till den pågående Covid-19 pandemin. De digitala intervjuerna möjliggjorde en flexibilitet då de inte blev bundna av plats. Intervjuer i digital miljö som både har bild och ljud, som plattformen Zoom, skapar en närvaro lik den när man genomför vanliga intervjuer (Hallin & Helin 2018, s.64). Enligt Hallin och Helin (ibid.) kan digitala intervjuer skapa vissa konsekvenser för kvaliteten på intervjun bland annat att inte kunna anpassa miljön för intervjun samt tekniska problem. Vi hade enstaka problem med de digitala intervjuerna. Vid en av intervjuerna var respondenten utomhus och vid två av intervjuerna var det även problem med internetuppkopplingen då både ljud och bild "hackade" vid flertal tillfällen. Intervjuerna som påverkades av problemen upplevdes som röriga, men i transkriberingen framkom att materialet hade relevans för studien, därför ansågs det inte behövas kompletterande intervjuer.

4.1.1 Urval

I denna undersökning har vi valt att använda oss av främst ett målstyrt urval men även ett snöbollsurval. Ett målstyrt urval valdes då det tilläts att strategiskt välja ut deltagare utifrån frågeställningar (Bryman 2018, s.502). Eftersom frågeställningarna för undersökningen utgick från en specifik grupp med bestämda kriterier, att de skulle vara socialsekreterare som arbetar på socialtjänst inom barn- och familjeenheten, ansågs ett målstyrt urval lämpligt. En nackdel med det målstyrda urvalet är att det begränsar möjligheten till generaliserbarhet då urvalsgruppen inte motsvarar populationen. Dock ansågs det målstyrda urvalet vara den mest passande urvalsmetoden då generaliserbarhet inte var målet med studien, samt att det möjliggjorde att få deltagare som matchade kriterierna. Vissa svårigheter med att få tag i deltagare ledde till att en bekant ombads att rekommendera deltagare från hens arbetsplats, således genomfördes även ett snöbollsurval. Vi ansåg inte att det påverkade intervjuerna då personen som rekommenderade inte arbetade på barn- och familjeenheten.

I valet av urvalsstorlek utgick vi ifrån undersökningens specifika syfte och att storleken skulle kunna uppnå syftet (Bryman 2018, s.506). För att inte begränsa urvalsstorlek på förhand valdes det att varva analyser och intervjuer för att se om resonemang blev återkommande i intervjuerna (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015). Vi valde att inte gå vidare med fler intervjuer då resonemang hos respondenterna blev återkommande. Tidsaspekten var också

avgörande för beslutet att inte göra fler intervjuer. Vi önskade ha tid för vår bearbetning av materialet och på grund av sena avhopp av respondenter fick det läggas mer tid än planerat på insamling av empirin. Vårt urval bestod slutligen av sex socialsekreterare från fem olika kommuner i Sverige, som alla arbetar inom barn- och familjeenheten. Respondenterna hade alla socionomutbildning med en variation på tio månader upp till 19 års erfarenheter med arbete inom barn- och familjeenheten. I analysen kommer respondenterna vara anonymiserade och benämnas som exempelvis *respondent 1*. För att bidra till anonymiseringen är det enbart respondenternas erfarenhet som är av relevans. Såsom den geografiska kontexten, kön eller ålder var inte relevant för studiens syfte och vi valde därför att inte notera det i transkriberingen. Följande är en presentation av respondenternas respektive professionella erfarenhet av arbete inom barn- och familjeenheten;

- *Respondent 1* har fem och ett halvt års erfarenhet av att jobba som handläggare inom barn- och familjeenhet.
- *Respondent 2* har arbetat med barn och ungdomar på olika sätt, under 19 års tid.
- *Respondent 3* har tio månaders erfarenhet av arbete med handläggning inom barn- och familjeenheten.
- *Respondent 4* har sex års erfarenhet av arbete med att arbeta som handläggare inom barn- och familjeenheten.
- *Respondent 5* har 20 års erfarenhet att jobba som socionom och har de senaste sju åren arbetat inom barn- och familjeenheten.
- *Respondent 6* har de senaste elva åren jobbat med familjerätten och tillhör barn- och familjeenheten.

4.2 Genomförande

Vår urvalsprocess påbörjades genom att vi tog kontakt med socialsekreterarna via e-postadresser som vi fann på kommunens hemsida. Vi utgick från en alfabetisk lista på kommunerna via Sveriges kommuner och regioner (2021) och valde ut alla kommuner mellan A-S. Alla kommuner hade inte kontaktuppgifter till medarbetare på deras kommunala hemsidor vilket resulterade i att vi fick en lista på 104 stycken e-postadresser som vi skickade förfrågan till. I vår förfrågan skickade vi ut en e-post med information om studien (se bilaga 1) som gick till både enhetschefer, socialchefer och socialsekreterare beroende på vilka adresser som fanns på kommunens hemsida. På grund av tidsbrist samt få svar bad vi tidigare

deltagare, samt en bekant som arbetar på en socialtjänst, att rekommendera lämpliga respondenter efter våra kriterier, på så sätt fick vi kontakt med en respondent till.

För att intervjuerna skulle förbli relevanta till syftet och frågeställningarna utformade vi en intervjuguide (se bilaga 3). Intervjuguiden bestod av övergripande frågor som är relaterade till två teman; *föräldrarollen* och *handlingsutrymmet*. Teman till intervjuguiden valdes utifrån studiens frågeställningar och syfte. Innan intervjuerna genomfördes skickades ett informationsbrev (se bilaga 2) via mejl som beskrev syfte med undersökning, att deltagandet är frivilligt samt att det även gavs information kring hur empiri och personuppgifter hanteras och lagras. Samtliga intervjuer genomfördes med digitala videosamtal genom plattformen Zoom. Varje intervju pågick i ca 35–60 minuter och spelades in för att kunna transkriberas. Inspelningen skedde via plattformen Zoom där både ljud och bild spelas in men enbart ljudfilen användes för vidare bearbetning.

4.2.1 Bearbetning av material

Första steget i bearbetningen och analysen var att transkribera intervjuerna. Intervjuerna transkriberades i sin helhet och utifrån transkriberingen genomförde vi en tematisk analys. Vi utgick från en generisk tematisk analys och från följande steg (Bryman 2018, s.707f.) som beskrivs nedan.

Först genomförde vi en öppen kodning för att bättre lära känna vårt material (Bryman 2018, s.707). Vi valde att färgkoda transkriberingen för att utläsa koder. Genom att behålla transkriberingen i sin helhet fanns kontexten av det respondenterna sagt kvar, vilket gjorde att empirin inte fragmenteras och kontexten i uttrycken bevarades (ibid.). Efter den öppna kodningen övergick vi till en mer selekterad kodning där mönster framkom efter att läst igenom materialet ett flertal gånger (Rennstam & Wästerfors 2015). I den selekterade kodningen kom vi fram till koder som *barnets behov*, *egna erfarenheter*, *handlingsutrymme* och *föräldraförmåga*. Efter en kritisk granskning av koderna utvecklades de till att även innefatta koderna; *mamman versus pappan* och *ovilja att generalisera*.

Nästa steg i analysen var generering av teman. Första steget var att vi reflekterade kring de koder som skapats för att kunna få en överblick av de kopplingar som fanns dem emellan (Bryman 2018, s.707). Vi skapade två huvudteman; *kärnfamiljen som utgångspunkt* samt *personliga och professionella positioner*. I skapandet av huvudtemana formades även underteman med tydlig koppling till de selekterade koderna. Vår uppbyggnad av teman var

inte en linjär process då vi gick fram och tillbaka mellan teori, tidigare forskning och analys. Detta är en viktig del då växelverkan mellan att granska data och analysera den är centralt i den kvalitativa forskningen (ibid.). Då vi hade en induktiv utgångspunkt i studien valdes teori utifrån det insamlade materialet i empirin vilket gjorde att vi testade applicera olika teorier på materialet för att se materialet från olika synvinklar. Detta för att motverka att vi inte låst oss vid en teori och därför blivit "blinda" för vad materialet berättade för oss. Efter vi valt våra teorier analyserade vi vårt material med hjälp av teoriernas begrepp; diskurs, positionering, gräsrotsbyråkrater, alienation och myten om altruism. Analysen delades slutligen upp i två teman; *ett gott föräldraskap* och *socialsekreterarnas positionering* där empiri, tidigare forskning och teorin förenades.

4.2.2 Ansvarsfördelning

I uppdelandet av ansvar har vi strävat efter att ha jämnstor arbetsbörda och delaktighet. Intervjuerna genomfördes tillsammans och ansvaret för att leda intervjun delades lika, enbart de två sista intervjuerna genomfördes med en intervjuare, på grund av tidsbrist. Vi har delat upp skrivandet av delar av kapitel för att båda ska ha varit delaktiga i alla delar, detta gäller tidigare forskning, teoretiska utgångspunkt samt metod. Vår analys med kodning och tematisering gjordes gemensamt och uppdelningen av skrivandet gjordes för att effektivisera arbetet. Slutdiskussionen skrevs gemensamt. Under arbetets gång har vi gemensamt läst igenom samtliga skrivna texter samt suttit tillsammans och skrivit för att ha en gemensam arbetsprocess. Vi har genom hela arbetet strävat efter att ha en dialog kring studiens olika delar för att säkerhetsställa ett arbete vi båda kan stå bakom. Detta anser vi att vi har lyckats väl med.

4.3 Etiska övervägande

Vi kommer i detta avsnitt att diskutera etiska överväganden genom att redogöra våra förhållanden till individskyddskravets fyra etiska principer; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002). Öberg (2015) uppger att forskningen ska följa etiska aspekter i urval, bemötande av intervjupersoner och i presentationen av forskningsresultatet. Vi ansåg att vår undersökning inte skapade skada eller men (Bryman 2018, s.172), och heller inte var integritetskränkande för någon som deltog. Anledningen var att syftet och frågeställningarna i vår undersökning inte berörde ett

ämne som anses känsligt och intervjuerna utfördes inte med personer som tillhör en utsatt samhällsgrupp.

Informationskravet innebär att informera forskningsdeltagarna, i vårt fall de socialsekreterare som vi intervjuade, om vilka villkor som gäller för deltagandet samt syftet med studien (Vetenskapsrådet 2002). Detta gjordes genom att skicka ett mejl med information (se bilaga 2). För att visa på ett frivilligt deltagande samt att deltagarna hade tagit del av information kring studien gav de ett muntligt samtycke innan intervjun påbörjades. Då vår studie innebär ett aktivt deltagande är samtycke ett krav (Vetenskapsrådet 2002). I samtyckeskravet ingår även att medverkandet i studien är frivilligt under hela processen, att de som intervjuas kan självständigt bestämma sina villkor för deltagandet och att de inte behöver ge en anledning till att avsluta deltagandet (ibid.). I informationsbrevet beskrivs det för deltagarna om delarna inom samtyckeskravet och i samband med det muntliga samtycket i intervjun upprepades informationen för att säkerställa socialsekreterarens kännedom om frivilligheten i sitt deltagande.

Konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet 2002) togs till hänsyn genom att uppgifter om personuppgifter som kan identifiera enskilda deltagare anonymiserades redan i transkriberingen av intervjun för att obehöriga inte skulle kunna ta del av uppgifterna. De uppgifter om personerna som var nödvändig för att upprätthålla kontakt sparades på universitets mejlkonton, vilket kan vara problematiskt då intrång var möjligt, dock bedömdes sannolikheten liten. Vi gjorde bedömning att personuppgifterna inte var så pass känsliga att det var nödvändigt att använda andra kontaktmetoder. Bedömningen gjordes då kontaktuppgifterna som fanns på våra mejlkonton inte var socialsekreterarnas privata kontaktuppgifter utan deras arbetsmejladresser, vilket var offentliga uppgifter. Det målstyrda urvalet bidrog till att konfidentialiteten hölls då det enbart var den enskilde respondenten som hade kännedom om sin egen medverkan i studien, och följaktligen den enskildes val att berätta om sitt deltagande. Dock kunde detta inte säkerställas på samma sätt med snöbollsurvalet då även den bekanta fick kännedom om en av respondenterna. Att den bekanta fick kännedom var något som respondenten valde självmant då hen hade tillgång till kontaktuppgifterna för att direkt kunna kontakta oss. Empirin som samlades in användes enbart i syftet som socialsekreterarna fick information om och samtyckt till innan intervjun påbörjades. Vi behandlade och lagrade informationen med stor varsamhet under arbetets gång och i framtagande av det slutliga resultatet (Bryman 2018, s.172) genom att lagra informationen och empirin på USB och våra privata datorer. Efter att studien är färdigställd

och godkänd av universitet raderas personlig informationen som har getts av socialsekreterarna för att slutligen säkerställa att den inte används till andra ändamål än forskningen, vilket innefattas av nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002).

Informationen som gavs till socialsekreterarna innan intervjun och kravet på samtycke var till för att säkerställa att skada och oönskat intrång i socialsekreterarens privatliv inte skedde. Studien är utformad på det sätt att det är socialsekreteraren som en myndighetsperson som ska intervjuas och hen kan då själv välja vad som ska delges i intervjun av sina privata och personliga erfarenheter och värderingar (Bryman 2018, s.180). Således är alla fyra forskningsetiska kraven uppfyllda genom att vi framförallt visar på en överskådlighet och transparens kring studiens olika delar.

4.4 Tillförlitlighet och äkthet

I detta avsnitt kommer vi diskutera vår undersökning i relation till begreppen äkthet och tillförlitlighet. Diskussionerna handlar om huruvida begreppen har tagits till hänsyn under arbetsprocessen samt huruvida vår undersökning kan bidra till ny förståelse för socialsekreterarnas bedömning av föräldrarollen. Begreppet tillförlitlighet har utgångspunkt i de kvantitativa begreppen validitet och reliabilitet men för att diskutera en kvalitativ kontext behöver de anpassas. Bryman (2018, s.467) uppger att forskare har olika åsikter på vilket sätt begreppen ska anpassas eller om det istället finns behov av nya begrepp. Vidare föreslår Bryman (ibid.) två andra begrepp för att bedöma en kvalitativ undersökning, tillförlitlighet och äkthet, vilket är de begrepp som kommer att diskuteras i detta avsnitt.

Det finns en genomgående tråd i begreppet tillförlitlighet vilken är vikten att visa på en transparens och en medvetenhet kring olika val. Genom att vi i tidigare avsnitt av metodkapitlet har beskrivit tillvägagångssätt för studien och de val vi under undersökningens gång gjort har vi visat på en transparens och medvetenhet, vilket även bidrog till äktheten för undersökningen. Begreppet äkthet diskuteras för att se om undersökningen har gett en rättvis bild och om den bidrar till en bättre förståelse för, och förbättring av, den sociala verkligheten (Bryman 2018, s.470). För att kunna säkerställa äktheten var det centralt att vi hade en genomgående medvetenhet kring syfte och frågeställningar. I vårt arbete har äktheten kunnat säkerställas genom att det i studien fanns en tydlig medvetenhet kring vilket forskningsproblem vi undersökte och att studien bidrog till en större förståelse för socialsekreterarnas resonemang.

En viktig del i tillförlitligheten och äktheten rör forskarens roll. Vår roll har varit aktiv i studien då den har varit en stor del av genomförandet såväl som i analysen. Vår roll, och därigenom analysen, påverkas av att vi liksom respondenterna har erfarenhet av föräldraskap samt att vi har erfarenhet av myndighetsutövning, vilket ger oss en förförståelse om ämnet. Förförståelsen gör det lättare influeras och påverkas av egna föreställningar kring ämnet, vilket kan försvåra möjligheterna att se nya perspektiv. Dock är detta oundvikligt då alla, oavsett erfarenhet, har någon sorts påverkande förförståelse av ämnet. För att motverka att vår egen roll har påverkat studien har vi strävat efter en stor transparens i processen samt en medvetenhet om hur vår egen förförståelse begränsar oss.

4.4.1 Tillförlitlighetens fyra delkriterier

För att kunna diskutera begreppet tillförlitlighet delar vi nedan upp det i de fyra delkriterierna; trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman 2018, s.467f.).

Trovärdigheten bedöms i relation till andra människors acceptans av den sociala verklighet som framkommer i forskarens resultat (Bryman 2018, s.467). I analysen av resultatet var det av vikt att vi var transparenta och att vår tolkning gav en rättvis bild av socialsekreterarnas verklighet. Transparensen och den rättvisa bilden säkerställdes genom vi i bearbetning av intervjuerna och analysen hade en tydlig medvetenhet kring citatens betydelse och deras sammanhang samt att vi tydligt kunde hänvisa till det transkriberade materialet. Det andra delkriteriet, överförbarhet, innebär i vilken grad undersökningen är överförbar till en annan miljö (ibid.). Detta kan vara komplicerat i kvalitativa undersökningar då det är svårt att replikera en undersökning och kunna få samma resultat. För att undersökningen skulle vara så överförbar som möjligt gav vi en tydlig och detaljerad beskrivning av resultatet, tillvägagångssätt i insamling av empirin och intervjuernas genomförande.

Pålitlighetskriteriet innebär att undersökningen ska visa på transparens och noggrannhet (Bryman 2018, s.468f.). Därför har vi tydligt och detaljerat beskrivit resultatet, tillvägagångssätt i insamling av empirin och intervjuernas genomförande (ibid.). Det sista kriteriet i tillförlitlighet är möjlighet att styrka och konfirmera, vilket är en diskussion kring huruvida forskaren har agerat i god tro, och till vilken grad personliga värderingar eller teoretiska riktningar har påverkat forskningen (Bryman 2018, s.470). Vår roll i studien kunde

påverka resultatet på flera sätt, exempelvis genom att vi har personliga erfarenheter av myndighetsutövande och att vi, liksom socialsekreterarna, har en socionomutbildning. Det är därför av vikt att vi är medvetna om vår egen påverkan under arbetets gång och det är också därför vi valt att ta med en diskussion kring detta i vår avslutande diskussion.

5. Resultat och analys

I följande avsnitt kommer vi presentera vårt resultat och analys. Vi har valt att dela upp avsnittet i två huvudteman; *ett gott föräldraskap* och *socialsekreterarnas positionering*. Under det första temat kommer beskrivning av ett gott föräldraskap analyseras utifrån diskursbegreppet. Under det andra temat kommer socialsekreterarnas val av positioner och källor till kunskap analyseras med hjälp av begreppet positionering samt Michael Lipskys teori om gräsrotsbyråkrater.

5.1 Ett gott föräldraskap

5.1.1 Barnets behov

Att tillgodose barnets behov tas upp som en självklarhet i det goda föräldraskapet av samtliga respondenter. Ett gemensamt tema i samtliga intervjuer är att föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov är ett grundläggande kriterium i det goda föräldraskapet. Respondent 4 ger som svar på frågan vad det innebär att vara en bra förälder: ”Ja, ja det är ju en förälder som ser och som kan separera sina och barnens behov. Som är engagerad och tillgodoser barnens behov.”. Här visar respondent 4 på att barnets behov är utgångspunkten. Detta kan även ses i tidigare forskning där Woodcock (2003) beskriver kriterier för att bedöma det goda föräldraskapet där alla utgår från hur man är mot barnet och att kunna bemöta barnets behov. Barnets behov blir således ett upprepande mönster i den diskussionen kring föräldraförmågan och tillskrivs en särskild och central mening i diskursen genom att det tas upp som en självklarhet av samtliga respondenter.

Barnets behov kan vara till grund för att förbise andra aspekter som inte ses som gynnande för föräldraskapet, att det är tillräckligt för att vara del av det goda föräldraskapet om barnens behov tillgodoses. Respondent 1 lyfter detta resonemang.

Då skulle väl jag säga det är man i första hand tittar på och värderar i är ju helt klart hur föräldrarnas förmåga och ser till barnets behov. Kunna sätta sig in barnets upplevelse. Jag brukar tycka att det, eller tycka kanske jag inte ska göra i min yrkesroll men det är klart en fördel när föräldern uppvisar den förmågan. Jag brukar tänka att man kan vara ganska stora sociala svårigheter men finns den förmågan så känns det hoppfullt ändå. (Respondent 1)

Detta är även ett resonemang som lyfts av de andra respondenterna där exempelvis respondent 4 lyfter att en hög alkoholkonsumtion och en motvillighet att ta emot hjälp hos föräldrarna kan förbises för att de tillgodose barnens behov. Respondent 4 beskriver att man gör en avvägning mellan att tillgodose barnets behov och andra egenskaper som inte är till fördel för att föräldern ska vara "good enough" (Respondent 4). Följaktligen blir föräldrarna tillräckliga om barnens behov tillgodoses och en del av det goda föräldraskapet.

[...] jag tänker att för mig räcker det med att man är tillräckligt bra, asså ni vet good enough, och då är det ju att man gör minsta möjliga på något sätt, att barnen har det okej eller så. (Respondent 4)

Barnets behov finns även tydligt beskrivet i lagrum och manualer som beskrivs av respondenterna. Manualen BBIC, som nämns av flertal respondenter, står för barnets behov i centrum (Socialstyrelsen 2019b). Då alla socialtjänster i Sverige utgår från BBIC (Socialstyrelsen 2019a) så blir barnets behov en utgångspunkt i den rådande diskursen kring det goda föräldraskapet. Barnets behov är även centralt i lagstiftningen, vilket lyfts av respondent 1 som nämner att nu när barnkonventionen blivit del av lagen så är barnperspektivet alltid inkorporerat i diskussioner om föräldraförmågor. Strukturen av bedömningsprocessen utgår från barnet och förmågan att tillgodose barnets behov. Respondent 5 beskriver dock att hen än så länge inte har sett någon förändring i deras arbete sedan barnkonventionen blev del av den svenska lagstiftningen. Respondenternas resonemang visar på att lagstiftningen med barnkonventionen förstärker att barnets behov ska vara i centrum men att perspektivet även genomsyrar manualerna som används. Detta är ytterligare ett sätt att visa att diskursen kretsar kring barnets behov.

Föräldrarnas positiva egenskaper, de som ger ett gott föräldraskap, är något som kopplas till barnet. De förmågor som ses som viktiga karaktärsdrag i det goda föräldraskapet blir således villkorade mot att de möter barnets behov.

Vad jag ser, eller vad jag ser, eller det blir väl vad jag ser om en kärleksfull förälder ändå. Kärlek är ju något man gör och visar i omsorg mot, kanske handlar om att visa omsorg för sitt barn, vara tillgänglig och lyhörd också för barnets behov, att kunna sätt barnets behov före sina egna behov. (Respondent 3)

Här blir alltså förmågan att vara en kärleksfull förälder bunden till förmågan att visa omsorg och vara lyhörd för barnens behov. Engagerad, närvarande och omsorgsfull är andra begrepp som lyfts av respondenterna och alla hänvisar till att dessa egenskaper ska vara kopplade till barnet. Det finns ingen samsyn i exakt vilka egenskaper den bra föräldern har utöver att hen tillgodoser barnens behov, utan blandade egenskaper lyfts i resonemangen. Detta kan kopplas till den osäkerhet som finns i att definiera det goda föräldraskapet. Således, genom att det inte finns några exakta egenskaper, visas den diskursiva kampen som pågår för att utgöra de rätta egenskaperna av den goda föräldern (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.19). Följaktligen blir exakta karaktärsdrag inget som kan utläsas i empirin utan som snarare beskrivs i förhållande till barnets behov, egenskaper villkoras gentemot att tillgodose barnets behov.

Barnets behov förbinds med en viss familjebild, barnet behöver två föräldrar som inte är separerad, enligt empirin. Respondent 2 förklarar den ensamstående föräldern som någon i behov av stöd. Genom respondentens resonemang skapas en bild av att det goda föräldraskapet innefattar två föräldrar då den ensamme inte är tillräcklig och följaktligen inte kan tillgodose barnets behov. Flertal av respondenterna väljer även att använda mamma och pappa när de beskriver sin bild av familjen vilket skapar en bild av ett heterosexuellt föräldraskap. Det goda föräldraskapet tar således en utgångspunkt i en heterosexuell kärnfamilj. Detta kan jämföras med den tidigare forskningen där exempelvis Thomsson och Elvin-Nowak (2003, s.152) och Bäck-Wiklund och Bergsten (2010, s.11) lyfter att familjen ses av samhället som den heterosexuella kärnfamiljen. Då respondenterna utgår från den existerande normen kring kärnfamiljen bidrar det till den redan rådande diskursen kring föräldraskapet, men skapar även ett utanförskap för de föräldrar som inte passar in i den heterosexuella kärnfamiljen. Genom att begränsa betydelsen av det goda föräldraskapet utesluts möjligheterna för andra par att vara del av det goda föräldraskapet. Den socialt konstruerade synen på familjen får således konsekvenser i handlingar (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.11f.). Det finns hos en del respondenter en medvetenhet om att det finns olika familjekonstellationer, som samkönade par, men i diskussionen kring bra föräldraskap tas det inte upp vilket utesluter dem ur diskursen. Genom att inte benämna att inte benämna alternativa föräldraskap byggs diskursen upp kring det andra, att föräldraskapet rör två föräldrar av två olika kön. Vilket visar på en pågående diskursiv kamp (Winther Jørgensen & Phillips 2000, s.19f.) mellan föräldraskapet med två föräldrar och föräldraskapet med alternativa sammansättningar.

5.1.2 Mamman, den primära

I både empirin och i den tidigare forskningen har det varit tydligt att diskursen inte är könsneutral, heteronormen är styrande och i familjen kan den goda föräldern kopplas till kön, där mamman blir drivande för att vara den primära föräldern. Mamman har en bestämd betydelse inom diskursen om det goda föräldraskapet genom de föreställningar och förväntningar som framlyfts kring hennes roll som den goda föräldern.

Mamman förväntas vara den primära i det goda föräldraskapet. Nygren et.al. (2019) skriver att mamman ses som den primära vårdnadshavaren vilket ger mamman en tydlig roll i föräldraskapet. Genom att ha en tydlig roll och ansvar för omsorgen för att tillgodose barnens behov uppfyller mamman den normativa synen på föräldraskapet som lyfts hos respondenterna.

Och det beror inte på att jag har en ojämlig syn på föräldraskap utan att jag tänker på att det är bättre med mammor utan att man tittar på hur har det sett ut tidigare och vad har barnet sin starkaste anknytning och sin största trygghet... Så att den ojämlighet som man ser mellan män och kvinnor och dem olika förväntningar vi har på mamma och pappa finns definitivt inom socialtjänsten. (Respondent 6)

Mamman blir i diskursen särskilt ansvarig för barnet och blir därför också särskilt granskad i sitt föräldraskap. Detta kan ses i empirin där mamman beskrivs som A-förälder samt som den starka i föräldraskapet, i kontrast mot pappan som beskrivs som B-förälder och den svaga i föräldraskapet. Mamman beskrivs ta mest ansvar och ha mest vetskap kring barnet, enligt respondenterna.

Jag tänker generellt är det väl mammor tar mest ansvar. Det är väl rätt så ovanligt att män eller pappor är dem som är mest ansvariga, det är oftast det, det är ju mammorna. (Respondent 4).

Mamman blir således den som är ansvarig för de egenskaper och förmågor som kan tillgodose barnets behov och som blir en viktig del av det goda föräldraskapet. Detta får även stöd i tidigare forskning där Malmquist och Wurm (2018) menar att det i samhället finns en kultur

där omsorgsegenskaper är förknippade med kvinnor och att det därför gör dem mer lämpade att ta hand om barn. Dessa föreställningar blir tydliga i resonemangen hos socialsekreterarna vilket förstärker diskursen kring att det goda föräldraskapet är knutet till mamman.

Respondenterna lyfter en problematik med de höga krav som sätts på mamman för att hon ses som den primära föräldern, att ha särskilt ansvar innebär att hon också blir särskilt granskad (Petersson 2006). Mamman beskrivs vara rädd för att vara en dålig förälder, för att bli stigmatiserad. Respondent 4 lyfter skillnaden mellan kraven som sätts på mammor och pappor.

De [papporna] är inte så himla rädda att se sig som dåliga föräldrar. För det är ju ett sånt, det är ju ett sånt... det vet jag ju inte varför det är så men jag tänker för kvinnor är det värre stigma att vara en dålig mamma än att vara en dålig pappa. Det är ju nästa... det förväntas nästan... fy fan vad bitter jag låter så här bitter är jag inte egentligen *skratt* men asså... ja... en mamma förväntas vara en bra förälder så, tänker jag. (Respondent 4)

Petersson (2006) stödjer detta resonemang genom att lyfta att mammorna granskas mer och också blir skuldbelagda för sviktande omsorg av barnet. Mamman bestraffas således av samhället om hon inte lyckas med ett gott föräldraskap och får stå till svars för det på ett annat sätt än vad pappan får, mamman förväntas vara en bra förälder i diskursen. Mamman får följaktligen ett särskilt ansvar att vara lyhörd för barnets behov. Mammans omsorgsansvar är alltså väsentligt i diskursen och således tillskrivs mamman det goda föräldraskapet.

Mamman beskrivs även ha biologiska anlag för föräldraskapet vilket gör henne till en viktig komponent i föräldraskapet. Johansson (2014) beskriver i sin avhandling att moderskapet har en stark koppling till biologin och att kvinnan blir mamma genom sitt biologiska kön.

Så, därför att då kan ju pappa ta det lilla barnet och vara med det ett tag sen så får den komma tillbaks till mamman som jag alltid tycker är den primära anknytningspersonen biologiskt. (Respondent 5)

Respondent 5 lyfter här den biologiska koppling som Johansson (2014) framställer. Mammans biologi, hennes specifika könsbundna egenskaper, är del av det som placerar henne som en del av diskursen. Vidare beskriver respondent 6 att mamman blir vid födseln omedelbart skriven som vårdnadshavare för barnet samt att fler kvinnor tar ut den första

föräldraledigheten där anknytning skapas mellan barn och föräldrar. Mamman har således även legala förutsättningar som gör henne till en del av det goda föräldraskapet.

[...] barnen är små så är det ju oftast mamman som har varit hemma, föräldraledig, och har också ammat och så och det gör ju att sen att om man separerar tidigt i barnets liv så har ju barnet sin primära anknytning hos mamman vilket ju blir ett bekymmer för pappor i dem här familjerättsliga tvisterna för att dem kan ofta kanske uppleva sig som en B-förälder, det blir på mammans villkor. (Respondent 6)

Det ses som en självklarhet i att mamman är primär anknytningsperson och därför har en bättre möjlighet att uppnå det viktiga i det goda föräldraskapet, att tillgodose barnets behov. Mamman blir således genom sina biologiska och legala förutsättningar den primära föräldern. Till skillnad från mamman blir pappan inte vårdnadshavare direkt vid födseln, med undantag för om föräldrarna är gifta, och ses inte ha samma biologiska och legala förutsättning eller samma anknytning till barnet.

5.1.3 Pappan, den sekundära

Pappan har en oviss del i diskursen om det goda föräldraskapet. Det är tydligt i empirin att pappan är en del av diskursen kring det goda föräldraskapet men att han inte har en lika självklar roll som mamman. Respondent 6 beskriver att under de första åren i livet byggs den primära anknytningen hos mamman och pappan blir en "B-förälder" (Respondent 6). Detta kan även ses i den tidigare forskningen där pappan beskrivs som en nästan-mamma, som ska vara närvarande men som inte har det primära ansvaret (Thomsson & Elvin-Nowak 2003, s.169f.). Pappan ska vara en del i föräldraskapet på grund av den heterosexuella föreställningen, samtidigt har han inte en specifik roll i att tillgodose barnets behov vilket är centralt i det goda föräldraskapet. Molloy och Pierro (2020) har funnit liknande i sin studie där de menar att eftersom pappans roll är i konflikt kan han inte uppfylla sina förpliktelser i sitt föräldraskap. Otydligheten i pappans roll innebär att han fortsatt inte har ansvar för barnets behov, vilket i sin tur innebär att han inte kan vara del av det goda föräldraskapet på samma villkor som mamman. Således kan samhällets normer anses bidra till att pappans roll behålls som nästan-mamma.

I diskursen tillskrivs pappan andra förmågor än de som tillskrivs mamman. Pappans egenskaper är mer diffusa och har inte en lika tydlig koppling till att tillgodose barnets behov, alltså det goda föräldraskapet. Detta finns även stöd för i forskningen, där det finns attityder hos socialsekreterarna som visar att papporna inte har samma föräldraförmåga som mamman (Malette, Futris & Schramm 2018).

En bra pappa, eller, en bra pappa tycker jag är en, detta är så fördomsfullt av mig, men då sätter jag så där tillgänglighet, det tänker jag som en bra pappa, en pappa som är tillgänglig. Det ser jag ibland hos vissa pappor, de är inte tillgängliga och reagerar på det. De ska jobba så mycket, sätta karriären först eller de ska renovera huset eller så där du vet kliva in i vissa mansroller, då tycker jag att det är en viktig egenskap att man är tillgänglig istället. Asså att man inte ska kliva in i det. (Respondent 3)

Att inte benämna de egenskaper som lyfts inom det goda föräldraskapet, exempelvis ge omsorg, utestänger möjligheterna för pappan att vara en del av det goda föräldraskapet. Respondent 4 ändrade exempelvis sin beskrivning på vad en bra förälder är när följdfrågan lät: hur är en bra pappa? ”Ja men det är samma, engagerande, närvarande och varm och snäll och gränssättande det är ju skitviktigt.” (respondent 4). Här lades närvarande och gränssättande till i beskrivningen som något specifikt för pappan. Detta innebär att pappan får en roll i diskursen kring det goda föräldraskapet, men på andra premisser än mamman. Delar av pappans egenskaper kopplas av respondenterna till att vara en del av att tillgodose barnens behov, framförallt benämns gränssättande vara viktigt. Pappan tillskrivs inte samma egenskaper som mamman och får därför inte samma självklara roll inom diskursen.

Respondenterna resonerar att det är gamla föreställningar om föräldraskapet som ligger till grund för synen på pappan. Dock menar respondent 2 att pappans roll i det goda föräldraskapet är under förändring.

Nej men jag tror att jag menar samhället förändras ju och ehm pappor kanske PAUS hävdar sin egen rätt som förälder på ett annat sätt idag än vad man gjorde för 20 år sedan eller ännu längre tillbaka alltså idag är vi ju mer jämställda även i föräldrarollen. Pappor tar ett större ansvar för att pappor vill. Ja, det kanske man ville förr också, det är ju svårt för mig att uttala mig om,

men det var vanligare att mamman var hemma och var den som var den primära omsorgspersonen och idag. (Respondent 2)

I tidigare forskning beskriver Heslop (2019) att trots att pappans föräldraroll har blivit mer flytande och utvecklad är den inte enkel att ändra på, utan rollen färgas fortfarande av pågående diskurs kring traditionella familjeförhållanden. Diskursen innebär att även om pappan vill och försöker ta ett större ansvar så accepteras det inte av samhället. Rich (2013) beskriver i sin studie att pappan blir lättare misstänkt för sexualbrott när han utför omsorg vilket är problematiskt. Således, även om pappan kan ses i resonemangen som en förälder som tar och vill ta ett större ansvar, är han låst vid den normativa föreställning som råder där han är den sekundära föräldern och mamman den primära.

5.1.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis är diskursen av gott föräldraskap svårdefinierad vilket syntes i respondenternas resonemang. Respondent 2 beskriver svårigheterna: ”Men vad som är en tillräckligt bra familj eller förälder ja, det är svårt.”. Det som kunde utläsas i respondenternas resonemang är att ett gott föräldraskap definieras av föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov vilket skapar en acceptans av andra ogynnsamma egenskaper. Det finns även drag av att en tvåsamhet är en del av de behov som bör tillgodose hos barnet och där är utgångspunkten i empirin och den tidigare forskningen tydlig, en kärnfamilj med två föräldrar av två kön. I denna könsbundna diskurs kan vi även se hur mamman lyfts som en med särskilt ansvar och därav också blir särskilt granskad i sin roll som den primära föräldern. Pappan blir den sekundära föräldern med en otydligare roll än mamman och därför inte lika granskad av samhället.

5.2 Socialsekreterarnas positionering

När socialsekreterarna har pratat och resonerat om det goda föräldraskapet har vi kunnat identifiera att de använder sig av olika källor till kunskap. Som beskrivet ovan är diskursen om föräldraskapet en central del i hur socialsekreterarna resonerar kring föräldrar och i detta avsnitt kommer det diskuteras i förhållande till subjektspositionering, som vi valt att enbart benämna som positionering. Diskursen blir en del av handlingsutrymmet för socialsekreteraren och Lipsky (2010, s.13f.) förklarar att gräsrotsbyråkrater är influerade av samhällets normer. Handlingsutrymmet blir därför centralt för att socialsekreterarna ska

kunna göra en individuell bedömning av klientens behov och situation. Lipsky (2010, s.13) beskriver att gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme har en begränsande dimension av lagar och regler, men det måste inte alltid innebära en begränsning. McCormack, Gibbons och McGregor (2020) fann i sin studie att socialsekreterare anser att organisatoriska faktorer, som riktlinjer och manualer, har en stor påverkan i bedömningsprocessen. Samtidigt beskriver författarna att bedömningsprocessen är komplex där flera källor till kunskap används. Samsonsén och Turney (2017) beskriver på liknande sätt att socialsekreterarnas bedömningar är svåra och komplicerade då de gör bedömningar och tar beslut utifrån svårtolkad information. Följaktligen finns det flera källor till kunskap som socialsekreterarna kan utgå från i sina resonemang om föräldraskapet. Genom sina källor till kunskaper positionerar sig socialsekreterarna inom diskursen vilket påverkar deras handlingsutrymme.

I materialet syns mönster på att respondenterna positionerar sig i olika roller när de talar om sina bedömningar av föräldraskapet. Vi har kunnat se att respondenternas egna personliga erfarenheter och deras professionella erfarenheter får olika mycket betydelse hos socialsekreterare då de använder olika kunskaper för att rättfärdiga sina resonemang. Exempelvis beskriver respondent 3 och respondent 6 föräldraförmågan utifrån manualen BBIC medan respondent 4 beskriver utifrån erfarenheter, både personliga och professionella. Respondent 3 beskriver även hur hen ser olika på det goda föräldraskapet beroende på om hen positionerar sig som professionell eller personlig.

Det finns ju mycket. A, ja går ju... det blir ju att jag bli mallbunden här. Jag borde kunna svara utifrån vad jag tycker är en bra förälder men det är ju inte så jag jobbar. Utan det jag kollar på, om jag ska vara lite tråkig är ju de fyra benen på föräldraförmåga. (Respondent 3).

I citatet beskriver respondent 3 att hen har två positioner men att det är den professionella som får företräde. I samtliga respondenternas resonemang har vi kunnat identifiera att respondenterna positionerar sig som professionella och personliga i diskursen. Således tar och får subjektet, i detta fall respondenterna, positioner inom diskursen som har olika förväntningar (Winther Jørgensen och Phillips 2000, s.48f.). I den professionella positionen utgår respondenterna från riktlinjer, lagar och manualer som en viktig källa till kunskap. I den professionella positionen formas också ett kollegialt *vi* i resonemangen hos respondenterna till skillnad från i den personliga positionen där ett individuellt *jag* blir framträdande. I den

personliga positionen används egna erfarenheter som den primära källan till kunskap som får företräde gentemot riktlinjer och manualer.

5.2.1 Den professionella positionen

Respondenterna beskriver att de använder standardiserade manualer aktivt i sina bedömningar, vissa mer än andra. Majoriteten av respondenterna anser att riktlinjerna och manualerna bidrar positivt till bedömningsprocessen. I respondent 3s resonemang blir BBIC den avgörande källan för kunskap vilken hen beskriver själv.

Jag har Socialstyrelsens grundbok och metodbok är ju något som jag fortfarande efter snart tio månader håller ganska nära och går tillbaka till i nästan varje utredning för att få lite vägledning. (Respondent 3)

Andra respondenter beskriver betydelsen av BBIC som källa till kunskap men att andra källor till kunskap även är en del av bedömningarna. Att majoriteten av respondenterna nämner att de använder manualer gör att det blir en betydelsefull källa till kunskap och således en positionering i den professionella positionen. Genom att ta en position medföljer förväntningar på respondentens beteende (Winther Jørgensen och Phillips 2000, s.48f.). När respondenterna väljer att använda BBIC som en betydelsefull källa i bedömningarna kan det vara ett sätt för socialsekreterarna att ta avstånd från makten och istället föra över den till organisationen, vilket visar på att respondenterna alienerar sig (Lipsky 2010, s.75ff.). Att alienera sig kan ses som en del av de förväntningar som medföljer att positionera sig som professionell. Martinell Barfoed och Jacobsson (2012) beskriver att inom det professionella sociala arbetet finns en strävan att använda sig av mer evidensbaserad praktik, EBP. Alltså kan användningen av EBP, som BBIC, ses som ett sätt för det sociala arbetet att distansera sig från klienten och frånta sig den individuella socialsekreterarens makt över klienten. Detta kan ses som ett sätt att hantera det sociala arbetets komplexitet och påfrestning (Lipsky 2010, s.3). Således i att hänvisa till manualer och riktlinjer som ett sätt att alienera sig positionera respondenterna sig som professionell i diskursen.

I materialet kan vi se samband mellan att de som har mindre erfarenhet av socialt arbete också beskriver sig lita mer på manualer och lagar i bedömningen än vad de som har längre erfarenhet gör. Ett exempel på detta är när respondent 3 utvecklar sitt resonemang om att en bra förälder är kärleksfull.

Man skulle kunna sätta likhetstecken på kärlek och känslomässig tillgänglighet, lite synonym så. Sen tänker jag att, BBIC fångar inte upp men kärlek är ett förhållningssätt tänker, som en förälder anammar om man är kärleksfull och förhållningssätt står det ju inte om, inte riktigt om i BBIC, den är mer kantig så... ehm. Nä, skulle en förälder inte vara kärleksfull så skulle det visa sig på något sätt i BBIC, hoppas jag. (Respondent 3)

Citatet visar på hur respondent 3 förlitar sig på manualen BBIC och således inte på sitt professionella omdöme eller personliga värderingar. Detta kan ses i relation till hans erfarenhet av yrket då respondent 3 har kortast yrkeserfarenhet av respondenterna. Respondent 5 som däremot har en lång erfarenhet beskriver också vikten av att använda manualer och riktlinjer som källa till kunskap samtidigt som hen beskriver en frihet att gå utanför dessa ramar när det sedan gäller bedömningarna.

BBIC är ju liksom en metod som utgör en slags ram för den här utredningen ska se ut. De här livsområdena ska du gå igenom, det är miljö, det är barnet och det är vårdnadshavarna eller föräldrarna så att säga det är fyra områden på varje del av den här triangeln, det utgör ju ramen för din utredning så att säga. Men sen så när du då ska inhämta den här informationen och då lägga till den här, då då väljer ju det som den här utredningen som den här utredningen då kanske ska mynna ut i. (Respondent 5)

Att respondent 5 väljer att utgå från BBIC men sedan också ser sitt professionella omdöme som betydelsefull kan förklaras med Lipskys (2010, s.15) beskrivning av det komplexa arbete socialsekreterarna utför. Det komplexa arbetet behöver ett handlingsutrymme som sträcker sig utanför organisationens ramar och regler. Erfarenheter har därför en betydelse för att möjliggöra för socialsekreterarna att få ett större handlingsutrymme och påverkar möjligheten att positionera sig. Dock menar respondent 1 att möjligheten att vara flexibel har snarare ett samband med organisationens storlek än den erfarenheten den enskilde socialsekreteraren har. Möjligheten att kunna använda den mer flexibla delen av handlingsutrymmet blir därför beroende av både den enskilde socialsekreterarens yrkeserfarenhet och organisationens storlek. Utrymmet för att kunna ta positioner och de positioner som finns som tillgängliga kan därför anses formas av handlingsutrymmet.

När respondenterna resonerar om bedömningen av föräldern resonerar flera utifrån ett *vi*. Exempel på att socialsekreteraren väljer att utgå från ett *vi* är när respondent 2 resonerar kring att placera barn.

[...] att behöva flytta och byta hem är ju ett jätte... liksom det kan vara ett trauma i sig och är det då inte bättre där vad är det då vi utsätter barnen för? Så att min grundtanke är väl alltid att vi ska försöka så mycket som möjligt i det ursprungliga hemmet. (Respondent 2)

Att respondenterna resonerar i ett *vi* kan anses vara ett sätt att positionera sig i en professionell position i diskursen. Genom att ta den professionella positionen lyfts ansvaret från den enskilde socialsekreteraren. Flera av respondenterna beskriver även hur de tar stöd i det kollegiala och på så sätt gör en bedömning tillsammans med kollegor samt att deras bedömningar kontrolleras av arbetsledare och chefer.

[...] bedömning och sånt och framförallt bedömning av insatser men det är ju där har vi ju också en arbetsledare som är med då så att säga om vi då ska avsluta den här utredningen utan insats till exempel eller med en insats så då är vi ju två inför det så då måste vi ändå ha en dialog med en annan person och det är ju bra för det är ju inte... på så sätt är ju inte utredningen min och framförallt inte insatsen utan det är ju min arbetsgivare, kommunen eller nämnden då som man brukar säga, som äger det här beslutet jag har ju bara delegation att göra det här och hantverket som utredningen... att skriva utredningen det gör ju jag då, så. (Respondent 4)

Respondent 4 beskriver hur hans utredning om bedömningen av bland annat föräldraskapet inte enbart är hans utan att det är arbetsgivaren som står för beslutet. Detta kan anses skapa ett tydligare *vi* och tar bort den enskilde socialsekreteraren från bedömningen. Att socialsekreterarna med stöd av socialtjänsten skapar ett *vi* kan vara ytterligare ett sätt för socialsekreterarna att alienera sig (Lipsky 2010, s.75ff.) och positionera sig som professionell. Respondenternas resonemang om betydelsen av organisationen och kollegorna i bedömningarna behöver inte enbart betyda alienation utan kan även var ett sätt för organisationen att begränsa socialsekreterarnas handlingsutrymme (ibid.).

Respondenterna resonerar hur både manualer, riktlinjer och ledningen bidrar till att deras egna värderingar inte syns i bedömningarna. Respondent 3 beskriver hur arbetsledaren kontrollerar bedömningarna för att hans egna värderingar inte ska synas.

Och för att förebygga att mina värderingar inte ska styra utredningarna så går ju alla mina utredningar går alltid genom en arbetsledare som läser igenom och kollar att det är okej. Sen kanske hon kollar mer på formalia, du skriver för snabbt och stavar lite konstigt och så här. jag får ju alltid till mig att min analysbedömning är bra. (Respondent 3)

Respondent 2 beskriver i sin tur att värderingar påverkar men att lagarna och riktlinjerna skyddar och sätter gränser för möjligheten av värderingarnas påverkan.

Till viss del tror jag att vi alla blir påverkade av vår egen erfarenhet och vad vi tänker och tycker det tror jag absolut. Sen finns det ju ändå ett skydd i det utifrån det som du säger lagar och riktlinjer och vad vi då har för rutiner just här och vi har en chef som ändå är ansvarig och så vidare. Så även om vi såklart blir påverkade av vårt eget så får det inte vara över gränserna liksom. (Respondent 2).

Genom att respondenterna resonerar kring betydelse av att organisatoriska faktorer som skydd från egna värderingars inflytande beskriver de att värderingar inte får vara den primära kunskapskällan. Det kan därför tolkas som att socialsekreterarna anser att de egna värderingarna har en negativ inverkan på bedömningen och något som socialsekreteraren måste vara medveten om. Förväntningarna som medföljer positionering av den professionell positionen utesluter användandet de egna värderingarna som en källa till kunskap i bedömningar.

5.2.2 Den personliga positionen

I empirin framträder erfarenhet som både en del av den professionella positionen men är även en viktig resurs för den personliga positioneringen. Respondenterna 1, 2 och 4 beskriver att skilda erfarenheter påverkar deras olika syn på bedömningen av föräldraskap. Respondent 1

exemplifierar detta när hen svarar på frågan om varför det blir en diskussion med olika åsikter om en bedömning i den kollegiala gruppen.

Erfarenhet. Erfarenhet, tidigare erfarenhet själv, bakgrund, yrkesliv, alltså jag tror också att, beroende på vilka glasögon man har skulle jag säga hur man ser på saker och ting. Så att, det skulle jag nog säga att man kanske ser saker på olika sätt. (Respondent 1)

Respondent 1 beskriver att både personliga erfarenheter och yrkeserfarenheter påverkar bedömningarna. I tidigare forskning beskrivs det att socialsekreterare tänker att deras egna erfarenheter och värderingar inte har betydelse men att så inte är fallet i praktiken (McCormack, Gibbons & McGregor 2020; Samsonsen & Turney 2017). Således innebär detta att socialsekreterarnas personliga erfarenheter har inverkan på bedömningarna och bidrar till olika perspektiv inom professionaliteten. Respondenterna beskriver att deras egna erfarenheter av att vara en förälder påverkar deras syn på föräldraskapet och då bedömningen av föräldrarna. Tre av respondenterna berättar att de själva har erfarenhet av att vara förälder och beskriver att det kan göra att de har högre tolerans och förståelse för andra föräldrars svårigheter.

Jo det kanske sänker ribban lite. Jag kanske inte går... Det gör mig kanske lite mjukare. Jag kanske inte blir, jag kan få en förståelse för situationen som förälder är i och kanske inte är stenkantig i att, ah men du borstade inte tänderna på, barnet borstar ... ja det klart jag nämner i min analys men det blir något sätt i bemötandet okej jag förstår att det är såhär på kvällarna, det kanske är viktigare att ni får en lugn kväll eller. Att kunna skifta fokus på det mest centrala och ta reda mer på det och försöka hitta, när man kommer i slutet av utredningen att hitta mål och behov som behöver stärkas, kring det som kanske är viktigast. (Respondent 3)

I citatet beskriver respondent 3 en förståelse för föräldraskapets svårigheter, hen resonerar även om att ha samma personliga erfarenheter som klienten gynnar hans samarbete och relationsskapande med andra förälder. Respondent 3 väljer att använda sig av sina personliga erfarenheter som den primära källan till kunskap och tar därför den personliga positionen. Att ha liknande erfarenheter som klienten kan bidra till att både gräsrotsbyråkraten och klienten

litar på att de handlingar som utförs har goda intentioner, således myten om altruism (Lipsky 2010, s.71). Att socialsekreteraren använder sina personliga erfarenheter av att vara förälder, gör att socialsekreteraren upprätthåller myten om altruism och tar en personlig position i diskursen.

Socialsekreterarnas arbete med föräldrar och familjer har en speciell dynamik då alla människor har personlig erfarenhet av att vara en del av en familj och på så sätt även av föräldraskapet. Respondent 4 poängterar att det inte enbart är föräldrar som har erfarenhet av föräldraskapet.

Jag är lite kluven till det... det är ju samma sak som du är ju själv barn till en mamma påverkar din föräldraroll, eller påverkar det dina bedömningar, ja det gör det ju såklart. (Respondent 4).

Att alla socialsekreterare har erfarenhet av föräldraskapet, precis som klienterna de möter, kan bidra till medkänslan som är en del i att vara gräsrotsbyråkrater (Lipsky 2010, s.15). Lipsky (ibid.) beskriver att medkänsla är viktigt i gräsrotsbyråkraternas arbete för att kunna utforma arbetet utifrån de individuella klienterna. När respondenterna visar medkänsla genom att hänvisa till sina erfarenheter, som är samma som klienternas, tyder på att de tar en personlig position i resonemanget av vad den goda föräldern innebär.

När respondenterna tog en professionell roll formades ett *vi* när de resonerade kring föräldraskapet. När respondenterna tar en personlig position formas istället ett *jag* och bedömningarna blir den enskilde socialsekreterarens.

Eh...vet inte hur det påverkar bedömningarna men det påverkar min känsla inför bedömningarna, eftersom det är min bedömning utifrån min utredning så kan jag alltid stå för den. Men jag vet inte om det påverkar bedömningen i sig att jag har ett handlingsutrymme så, det tror jag inte, eller det vet jag inte.
(Respondent 4)

Att socialsekreterarna anser att det är deras bedömningar och talar utifrån ett *jag*, istället för *vi*, bidrar till myten om altruismen (Lipsky 2010, s.71). Respondenternas vilja och förväntan i positionen att hjälpa får företräde och deras personliga erfarenheter blir därför en

betydelsefull källa till kunskap. När socialsekreterarna antar ett *jag* blir organisatoriska faktorer mindre använda och därför känner respondenterna ett större ansvar för bedömningarna. När respondenterna antar en personlig position använder de den delen av handlingsutrymmet som Lipsky (2010, s.15) beskriver som delen där medkänsla och flexibilitet får utrymme. Lipsky (ibid) menar att organisationen vill att socialsekreterarna ska ta den personliga positionen i diskursen för att upprätthålla handlingsutrymmet och på så sätt möta de krav som finns på professionen. Genom detta bevaras legitimiteten i yrket då socialsekreteraren ses ha makten över klienten (ibid.).

6. Avslutande diskussion

Presentationen av resultatet och analysen har utgått från studiens syfte; *syftet med undersökning är att förstå socialsekreterarnas föreställningar om ett gott föräldraskap samt hur de resonerar kring olika kunskapskällors påverkan i sina bedömningar av föräldraskapet.* Nedan kommer en sammanfattande presentation av resultatet under analysen kopplat till studiens frågeställningar.

I den första frågeställningen: *hur beskriver socialsekreterarna sin egen uppfattning om ett gott föräldraskap?* har vi sett att när socialsekreterarna talar om ett gott föräldraskap utgår de ifrån en normativ könsbunden diskurs med utgångspunkt i barnets behov. Resonemangen kring mamman och pappan i förhållande till det goda föräldraskapet utgår från normativa föreställningar där de tillskrivs roller, och där mamman blir den primära föräldern och pappan blir den sekundära. I den andra frågeställningen: *hur beskriver socialsekreterarna ett gott föräldraskap utifrån socialtjänstens praxis?* gällande socialtjänstens praxis har vi sett att barnets behov, som lyfts av flera respondenter, är centralt. Vi fann även att i den professionella positionen som tas blir manualer, som BBIC, och det kollegiala viktigt. Dock när det gäller de normativa föreställningar som blev tydliga kan detta ses delvis som en del i socialsekreterarnas egna uppfattningar men också som en del av socialtjänstens praxis. Socialtjänsten är en moraliserande verksamhet där normativa föreställningar införlivas hos den individuella socialsekreteraren. I sättet socialsekreterarna pratar om föräldraskapet syns deras egna, såväl som socialtjänstens, attityder kring vad som är socialt accepterade och som blir grunden i bedömningar (Chu, Tsui & Yan 2009). Resultat av denna studie visar således på att socialtjänstens praxis med den egna uppfattningen går hand i hand när det gäller beskrivning av föräldraskapet. Detta visas även i att respondenterna både tog professionella och personliga positioner i sina resonemang om ett gott föräldraskap. Resultaten av analysen om de två första frågeställningarna visar på den komplexitet som det sociala arbetet innebär där avvägningen mellan det personliga och det professionella blir en svår balansgång.

Med den tredje frågeställningen: *hur resonerar socialsekreterarna kring vilka olika källor till kunskap de använder i bedömningar kring föräldraskapet?* visar analysen att respondenternas resonemang om olika källor till kunskap kan kategoriseras i att de tar en personlig eller professionell roll där erfarenhet blir den centrala källan till kunskap. Att ta den professionella positionen blir förväntningarna att alienera sig till skillnad från att ta den personliga

positionen där det förväntas upprätthålla myten om altruism. Oavsett om socialsekreterarna positionerar sig i ett individuellt *jag* eller ett kollegialt *vi* blir diskursen betydande i resonemangen om föräldraskapet. I resonemangen kan det utläsas att socialsekreterares erfarenheter har en stor inverkan på hur de resonerar om bedömning av ett gott föräldraskap. Erfarenheter är komplext eftersom socialsekreterare aldrig kan ha samma erfarenhet. Individuella förutsättningar som erfarenhet är alltid en del av den professionella socialsekreterares kunskap. Eftersom erfarenhet skiljer sig åt mellan socialsekreterarna riskerar det att bidra till ojämna bedömningar, och då även till en rättsosäkerhet för familjen, och således barnet. Trots skillnaderna i erfarenhet visar analysen att det finns en samsyn på diskursen kring det goda föräldraskapet. Dock kan samsynen också bidra till ojämna bedömningar då det stänger ute dem som inte passar in i diskursen. Således är bedömningsprocessens komplexitet problematisk samtidigt som det är en del av det sociala arbetet. Socialsekreteraren kan därför inte undgå komplexiteten utan behöver istället vara medveten om den. Vi hoppas att studien ska bidra till en medvetenhet om komplexiteten i vad som påverkar socialsekreterarens resonemang om föräldraskapet och att studien kan bidra till ett mer reflekterande socialt arbete.

Under studiens gång har vi sett intressanta aspekter som inte har kunnat tas hänsyn till i studien på grund av det begränsade utrymmet. På grund av studiens begränsningar är en generaliserbarhet svår att uppnå. För vidare forskning hade det därför av intresse att se vår studie ur ett klientperspektiv, genom exempelvis intervjuer med familjer. Detta hade möjliggjort att få svar på vilka kriterier familjerna anser sig bli bedömda efter och hur dem upplever att socialsekreterarna positionerar sig. Ytterligare hade det varit intressant att studera huruvida socialsekreterarna beskriver icke-heteronormativa föräldrars förmågor då detta inte har fått utrymme i studien. Intressant för framtida forskning hade även varit att utveckla resonemanget om arbetsplatsens storleks betydelse för bedömningar kring föräldraskapet, för att se till om handlingsutrymmet skiljer sig åt, och om arbetsplatsens storlek får betydelse för socialsekreterarnas föreställningar om föräldraskapet.

7. Referenser

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. s.8–16.

Andersson, Catrine & Charlotta Carlström (2019) More-than-two-parent families - displaying legitimate parenthood in Swedish media. *Lambda Nordic*, 24(2/3):81-103.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Bäck-Wiklund, Margareta & Birgitta Bergsten (2010) *Det moderna föräldraskapet: en studie om familj och kön i förändring*. Stockholm: Natur & Kultur.

Chu, William C.K., Ming-sum Tsui & Miu-chung Yan (2009). Social work as a moral and political practice. *International Social Work*, 52(3):287-298.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2015) Intervjuer. I Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. s.34-54.

Gaunt, Ruth (2013) Breadwinning Moms, Caregiving Dads: Double Standard in Social Judgments of Gender Norm Violators. *Journal of Family Issues* 34(1):3-24

Hallin, Anette & Jenny Helin (2018) *Interjuver*. Lund: Studentlitteratur.

Heslop, Philip (2019) Foster fathers performing gender: the negotiation and reproduction of parenting roles in families who foster. *Journal of Family Social Work*. 22(4/5):352-368

Höjer, Ingrid (2012) Ett ifrågasatt föräldraskap. I Johansson, Helena & Margareta Bäck-Wiklund (red.) *Att fostra familjen - en grundbok om styrning, föräldraskap och socialtjänst*. Malmö: Liber. s.88-103.

Johansson, Monica (2014) *I moderskapets skugga: berättelser om normativa ideal och alternativa praktiker*. Doktorsavhandling. Örebro: Örebro Universitet.

- Lipsky, Michael (2010) *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Service*. New York: Russell Sage Foundation.
- Malette, Jacquelyn K., Ted G. Futris & David G. Schramm (2018) Fostering a culture of family-centred care: Child welfare professionals' beliefs about fathers, family instability, and the value of relationship education. *Child and Family Social Work*. 23(3):354-363
- Malmquist, Anna & Matilda Wurm (2018) Regnbågsfamiljer: Familjer där föräldrarna är homo, bi, trans eller queer. *Fokus på familjen*, (2):113–132.
- Martinell Barfoed, Elizabet & Katarina Jacobsson (2012) Moving from 'gut feeling' to 'pure facts': launching the ASI interview as part of in-service training for social workers., *Nordic Social Work Research*. 2(1):5-20.
- McCormack, Cheryl, Marie Gibbons & Caroline McGregor (2020) An Ecological Framework for Understanding and Improving Decision Making in Child Protection and Welfare Intake (Duty) Practices in the Republic of Ireland. *Child Care in Practice*, 26(2):146-162.
- Molloy, Sonia & Alexandra Pierro (2020) "It's not girly": Rural service providers' perceptions of fathering, masculinities, and intersectionality *Children and youth services review*. 115:1-9.
- Nygren, Karina, Julie Walsh, Ingunn T. Ellingsen & Alastair Christie (2019) What about the fathers? The presence and absence of the father in social work practice in England, Ireland, Norway, and Sweden—A comparative study. *Child & Family Social Work*. 24(1):148-155
- Petersson, Gunilla (2006) Närvarande mödrar och tillräckligt frånvarande fäder. Om socialtjänstens bedömningar av föräldrars omsorg. *Socialvetenskaplig tidskrift*. (1):51–65.
- Regnér, Margareta & Lisbeth Johnsson (2007) The 'ordinary' family as a resource for the single parents - on the Swedish contact family service. *European Journal of Social work*, 10(3):319-336.
- Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015) Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber. s.220-237

Rich, Camille Gear (2013) Innocence interrupted: Reconstructing fatherhood in the shadow of child molestation law. *California Law Review*, 101(3):609-698.

Samsonsen, Vibeke & Danielle Turney (2017) The role of professional judgement in social work assessment: a comparison between Norway and England. *European Journal of Social work*, 20(1):112-124.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 1990:52. *Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Socialdepartementet.

Skogens, Lisa (2005) Socialsekreterares bedömningar - finns någon form av konsensus? *Social Vetenskaplig Tidskrift*. 12(4):328-344

Socialstyrelsen (2019a) *Krav på att få använda Barns behov i centrum*.

<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/barns-behov-i-centrum/krav-for-bbic/> [hämtad: 2021-05-05]

Socialstyrelsen (2019b) *Barnets behov i centrum, BBIC*. <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/barns-behov-i-centrum/> [Hämtad: 2021-05-05].

Sveriges kommuner och regioner (2021) Kommuner, lista

<https://skr.se/tjanster/kommunerochregioner/kommunerlista.1246.html#A> [Hämtad 19-04-21]

Thomsson, Heléne & Ylva Elvin-Nowak (2003) *Att göra kön: om vårt våldsamma att vara kvinnor och män*. Stockholm: Bonnier

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer: inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Winther Jørgensen, Marianne & Louise Phillips (2000) *Diskursanalys som teori och metod*.
Lund: Studentlitteratur.

Woodcock, Johanna (2003) The social assessment of parenting: an exploration. *British journal of social work*, 33:87-106.

Öberg, Peter (2015) Livshistorieintervjuer. I Ahrne, Göran & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. s. 55–67.

8. Bilagor

Bilaga 1

Första mejlet till möjliga respondenter

Hej!

Vi heter Beatrice Karlsson och Sara Lunga och är socionomstudenter på Lunds universitet. Vi håller på att skriva en kandidatuppsats och söker socialsekreterare som vill bli intervjuade till vår studie. Studien handlar om hur socialsekreterare ser på föräldrarollen och syftet med studien är att undersöka hur socialsekreterare förhåller sig till föreställningar om kvinnliga och manliga föräldraroller. Vi söker därför socialsekreterare som arbetar inom barn och familj och som gör bedömningar om barns behov.

Intervjun beräknas pågå ca 45-60 minuter lång och sker digitalt via plattformen zoom.

Intervjuerna kommer ske under april månad och vi är flexibla gällande tider. Intervjuerna kommer att ske i enlighet med etiska riktlinjer och krav. Hanteringen av personuppgifter och insamlat material kommer hanteras med konfidentialitet, anonymitet och enligt nyttjandekravet. Socialsekreterarna kommer innan studien få mer detaljerad information om studien samt ge muntligt samtycke till deltagande.

Vill du delta eller känner någon som vill? Svara på detta mejl så skickar vi mer information och bokar in en tid!

Har du några frågor så tveka inte att höra av dig!

Med vänliga hälsningar,

Beatrice och Sara

mejladresser

Bilaga 2

Informationsbrev inför intervju

Hej!

Vad kul att du ska vara med i vår intervjustudie! I detta brev kan du läsa om mer information inför vår intervju den XX kl. XX.

Studien tar hänsyn till de forskningsetiska kraven från Vetenskapsrådet (2017);

- *Nyttjandekravet:* materialet från intervjun kommer endast användas till vår studie och kommer sparas på ett sätt så att obehöriga ej får tillgång till det. Efter studien kommer materialet att raderas.
- *Informationskravet:* att ni blir informerade om syftet med vår studie.
- *Samtyckeskravet:* samtycke till deltagande kommer att ges muntligt och spelas in innan intervjun påbörjas. Deltagande i studien är frivilligt och du har möjlighet att avbryta ditt deltagande under hela arbetsprocessen utan att behöva ange skäl.
- *Konfidentialitetskravet:* Materialet som samlas in kommer att vara anonymiserat på ett sätt som gör att det inte går att identifiera några deltagare i studien.

Studien syftar till att få förståelse för hur socialsekreterare resonerar kring föräldraroller i bedömningar av föräldraförmåga. Intervjun kommer att vara semistrukturerad och utgå från några teman kring bedömningar och föräldrarollen. Intervjun är ca 45-60 min och hålls via Zoom. Vi önskar att spela in intervjun genom programmet Zoom, detta gör att en videoinspelning kommer att ske automatiskt. Videofilen sparas separat från ljudfilen och vi vill poängtera att enbart ljudfilen kommer vara grund för transkribering. Inspelningen är frivillig och kan avbrytas under intervjun.

Instruktioner för Zoom:

För att koppla upp dig via zoom krävs inte att ha något program nedladdat för zoom och inget registrerat konto utan endast att använda följande länk: (*Zoom-länk*). Det krävs att du har tillgång till en dator med internetuppkoppling och fungerande ljudupptagning och om möjligt fungerande kamera.

Om du istället använder dig av zoom appen kan du logga in på mötet genom att ange mötes id: xxxx xxxx.

Testa gärna logga in fem minuter innan mötet för att se att allt fungerar. Om några problem uppstår vänligen kontakta oss via telefon.

Med vänliga hälsningar,

Beatrice och Sara

Mejladresser och telefonnummer

Bilaga 3

Intervjuguide

Beräknad intervjustid 45-60 minuter.

1. Introduktion

- a. Presentera oss
- b. Presenter syftet med studien.
- c. Ta samtycke till inspelning

Börja spela in

2. Samtycke till deltagande - muntligt

3. Berätta om dig själv och din yrkesroll

4. Föräldrarollen

- Beskriv hur en typisk familj som du träffar i arbetet ser ut?
- Vad kännetecknar "en bra förälder"?
- Tror du att dina egna värderingar påverkar bedömningen av föräldrarnas förmåga?
På vilket sätt?

5. Riktlinjer och handlingsutrymme

- Vad upplever du styr ditt arbete?
 - Hur påverkar det dina bedömningar?
- Diskuterar ni era bedömningar inom gruppen på din arbetsplats?
 - Gör ni liknande bedömningar inom gruppen? Skiljer sig dem? Chefens påverkan?

6. Avslutning

- Något mer du vill tillägga?
- Vill du ta del av resultaten efter att studien är klar?